มติชนสุดสัปดาห์. ปีที่ 23 ฉบับที่ 1210. 24-30 ตุลาคม 2546. หน้า 20.

อาหารสมอง

● วีรกร ตรีเศศ ●
VARAKORN@DPU.AC.TH

'เศรษฐกิจช่วยชีวิตเจ้าป่า'

วัวแดงสูญพันธุ์ แต่วัวบ้านไม่สูญพันธุ์ กระทิงแดงและโคปรีสูญพันธุ์ไปแล้ว เสือก็เกือบสูญพันธุ์ แต่การอนุญาตโดยทางการให้เพาะเลี้ยงเสือได้ช่วยให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น

ปรากฏการณ์นี้อธิบายได้โดยเศรษฐศาสตร์ แต่ก็ทำให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์ได้เป็นอันมากเหมือนกัน

เมื่อเร็วๆ นี้ คงจำข่าวที่นักมายากลคู่ดังของโลกคือ "SIEGFRIED AND ROY" ผู้ชอบเอาเสือขาวพันธุ์ BENGAL หนัก 272 กิโลกรัมมาเล่นในโชว์อยู่เสมอๆ เกิดอุบัติเหตุขึ้น เจ้าเสือตัวนี้เกิดอารมณ์ไม่ดีโดดเข้าตบและกัด ROY HORN เข้าที่หัวต้องช่วยกันหลอกล่อและแบก ROY ออกไป ผลก็คือกะโหลกและสมองของ ROY หายไปหนึ่งในสาม นอนโคม่าอยู่ในเวลานี้

นักมายากลคู่นี้เล่นโชว์ในกาสิโนที่ลาสเวกัสมานาน เสือตัวนี้ก็เลี้ยงมาแต่เล็ก เคยเห็นในทีวีที่ทั้งสองเอามันมาหยอกล้อสนุกสนานและดูเชื่องมาก แต่วันหนึ่งสัญชาตญาณดั้งเดิมก็ออกมา

หลายปีมาแล้วผมได้มีโอกาสเห็นเสือตัวขนาดนี้ห่างออกไปไม่เกิน 2 เมตร ได้กลิ่นสาบเสือที่แรงมาก เห็นแล้วเข้าใจทันทีว่าทำไมจึงเรียกว่าเจ้าป่า ถึงแม้จะหนักเหยียบร้อยๆ กิโล แต่ขยับเขยื้อนร่างกายได้รวดเร็วและว่องไวน่าสยดสยองมาก

ท่านคงสงสัยว่าผมรอดมาได้ยังไง โธ่ ก็ผมดูละครสัตว์เชียงใหม่นะครับ เวลามันออกมาเขาก็ปลดตาข่ายเชือกให้มันโรยลงมากั้นคนดูกับเสือ

หลังข่าว ROY ถูกกัดไม่นานนัก สื่ออเมริกันก็ออกข่าวว่า เจ้าหน้าที่ได้เอาเสือออกไปจากอพาร์ตเม้นต์หนึ่งในเขตฮาเร็มของนิวยอร์ก หลังจากเจ้าของโดนขย้ำ และเมื่อไปให้หมอทำแผลก็อ้างว่าถูกสุนัขกัด หมอไม่เชื่อเพราะรอยใหญ่มาก

เมื่อความแตกก็ปรากฏว่า มีคนอเมริกันในนิวยอร์กเลี้ยงสัตว์พวกเสือหรือแมวป่ากันไม่น้อย

เมื่อตรวจสอบย้อนหลังก็พบว่ามีคดีถูกกัดอย่างนี้เป็นจำนวนมาก ตายก็มีมาก

เพราะเสือนั้นเวลากัดมักกัดคอหอยหรือไม่ก็หัวเลย ไม่หน่อมแน้มล่อแหลมขาแบบสุนัขหรอก

เสือตัวใหญ่แบบหนักร้อยๆ กิโลกรัม มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 SUBSPECIES อาศัยอยู่ในบริเวณอินเดีย พม่า จีน รัสเซีย ฯลฯ อายุเฉลี่ยสูงสุดประมาณ 18 ปี เวลาโตเต็มที่หนักเกินกว่า 200 กิโลกรัม สามารถหักคอต่อของหมูป่าตัวใหญ่ได้จากการกัดเพียงครั้งเดียว

ดังนั้น หากคนโดนกัดจังๆ นั้นไม่มีอะไรเหลือแน่นอน

แต่ก็ยังมีคนจำนวนมากในโลกที่ชอบเอามาเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงในบ้านโดยลืมนึกไปว่า ได้ลูกเสือที่กินนมขวดอย่างน่ารักนั้น ภายในเวลาไม่นานจะเติบโตเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ที่ยังรักษาสัญชาติเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น

(มนุษย์เองก็เถอะ ถ้าถูกเอาไปเลี้ยงแบบเสือก็ยังคงรักษาความเห็นแก่เงิน และเห็นแก่ตัวไว้ได้อย่างเหนียวแน่นเหมือนกันน่ะแหละ ฉะนั้น อย่าไปว่าเสือมันเลย)

มีรายงานว่าในสหรัฐอเมริการะหว่างปี 1998-2001 มีคนถูกเสือกัดตาย 7 คน ถูกกัดบาดเจ็บสาหัส 27 คน (ในช่วงเวลาเดียวกัน มีคนถูกสุนัขกัดตายประมาณปีละ 22-25 คน ถึงแม้อเมริกันจะเลี้ยงสุนัขกันเป็นล้านๆ ตัวก็ตาม)

กรณีเหล่านี้มาจากการเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงแม้แต่ในอพาร์ตเม้นต์ (สามารถซื้อลูกเสือทางอินเทอร์เน็ตได้ในราคาเพียง 350 เหรียญ หรือ 14,700 บาท) จากการเลี้ยงโดยเจ้าของละครสัตว์หรือจากการบันเทิงอย่างอื่นเช่นมายากล และจากการเลี้ยงเพื่อเพาะพันธุ์ในสวนสัตว์ (มีสถิติว่ามีประมาณ 1,100 ตัว)

สำหรับการเลี้ยงเสือและสัตว์พวกแมวป่าเป็นสัตว์เลี้ยงในบ้านนั้น ไม่ทราบจำนวนแน่นอน แต่เชื่อว่ามีจำนวนมาก เพราะตามกฎหมายกลางของสหรัฐอเมริกา การเลี้ยงเป็นส่วนตัวไม่ผิดกฎหมาย

แต่กฎหมายควบคุมการเป็นเจ้าของแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ เช่น มีการบังคับให้จดทะเบียน ต้องพิสูจน์ว่ามีการดูแลโดยสัตวแพทย์ และมีการให้อาหารและที่อยู่เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ดี การจะเอาไปโชว์ในที่สาธารณะนั้นต้องมีใบอนุญาตและมีเงื่อนไขในการสร้างความปลอดภัยอย่างเข้ม

เงื่อนไขควบคุมการเป็นเจ้าของที่รัดกุมเช่นนี้กลับทำให้มีการแอบเลี้ยงกันอยู่เป็นจำนวนมาก จนทำให้เกิดอันตรายดังกล่าว

อย่างไรก็ดี การอนุญาตให้เลี้ยงเป็นส่วนตัวได้นี้แหละเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เสือและสัตว์ป่าอื่นๆ ไม่สูญพันธุ์

กล่าวคือ เมื่อเป็นสัตว์ป่านั้น ความเป็นเจ้าของไม่ชัดเจน ไม่รู้ตัวไหนใครเป็นเจ้าของ เรารู้แต่ว่าสัตว์ป่าเป็นสมบัติของชาติ ดังนั้น จึงถูกฆ่าตายเป็นเบือเพราะไม่มีคนที่เป็นเจ้าของคุ้มครอง เช่น วัวแดงถูกยิงจนสูญพันธุ์ไป แต่วัวบ้านไม่ถูกฆ่าจนสูญพันธุ์เพราะมีเจ้าเข้าเจ้าของชัดเจน เขาไม่ยินยอมให้ใครมาฆ่าตัวที่เขาเป็นเจ้าของโดยไม่มีปัญหา ดังนั้น จึงไม่มีใครกล้าฆ่ามัน ซึ่งต่างไปจากกรณีที่มันเป็นวัวป่า

การอนุญาตให้สัตว์ป่าบางส่วนมีเจ้าเข้าเจ้าของชัดเจน เช่น เพาะพันธุ์ในฟาร์มหรือสวนสัตว์เอาไปเลี้ยงในบ้าน เป็นสัตว์เลี้ยง ฯลฯ จึงทำให้มันไม่สูญพันธุ์และกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้น

สำหรับเสือจาก 5 SUBSPECIES (เช่น BENGAL หรือ SIBERIAN-BENGAL) นั้น เชื่อว่ามีอยู่ประมาณ 5,000 ตัวในป่า และอีก 5,000 -10,000 ตัว ที่เป็นสมบัติส่วนตัวของเอกชนไม่ว่าจะเลี้ยงในบ้านหรือเพาะพันธุ์หรือเอาไว้ใช้งานแสดง

ถ้าไม่มีการอนุญาตให้เอกชนเป็นเจ้าของ เสืออาจสูญพันธุ์ไปแล้วก็ได้ เพราะขาด "ความเป็นเจ้าของ" ที่ชัดเจนดังกล่าวเหมือนกับสัตว์ป่าหายากในบ้านเราที่แต่เดิมห้ามเอกชนเอามาเลี้ยงหรือเพาะพันธุ์เป็นอันขาด จนสัตว์บางอย่างสูญพันธุ์ไป เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายก็ทำให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ดี การอนุญาตให้เป็นเจ้าของสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ได้นั้น ก็อาจเป็นดาบสองคม เพราะจะทำให้มีการจับสัตว์ประเภทนั้นมาครอบครองและค้าขายอย่างแพร่หลาย และอย่างถูกกฎหมายด้วย

ดังนั้น การพิจารณาจึงต้องกระทำอย่างรอบคอบ โดยมีการปฏิบัติและการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเข้มงวด และอย่างเป็นขั้นตอน

เศรษฐศาสตร์เชื่อว่า การไร้ความเป็นเจ้าของเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดการลุแก่อำนาจในการทำลายทรัพยากรของชาติ

ดังตัวอย่างในเรื่องป่าไม้บ้านเรา การที่ผู้รับสัมปทานตัดไม้ สามารถตัดเกินกว่าที่ได้รับอนุญาตมากมายนั้น นอกเหนือจากการใช้อิทธิพลเงินและปืนแล้ว การที่ป่าไม้เป็นของทุกคนทำให้มันไม่ใช่สมบัติที่ชัดเจนของใครเลย จึงสามารถลุแก่อำนาจได้ง่าย

ถ้าแม้นว่าป่าบริเวณรอบเขตสัมปทานตัดไม้เป็นของชุมชนอย่างชัดเจนตามกฎหมายแล้ว การลักลอบตัดเกินกว่าเขตที่ได้รับอนุญาตคงเกิดขึ้นไม่ง่ายนัก

การรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชาติจะไปหวังพึ่งลักษณะของ "ความเป็นเจ้าของ" อย่างเดียวไม่ได้ จะต้องอาศัยจิตที่เป็นสาธารณะ (PUBLIC MINDEDNESS)

และความรับผิดชอบต่อสังคมของคนในชาติด้วย ●

เครื่องเคียงอาหารสมอง

BBC ภาคภาษาไทยมีอะไรแปลกๆ มาฝากคนฟังเสมอ เมื่อเร็วๆ นี้ได้ประมวลเรื่องชบชัน เสียดสีสังคม จากสื่อในเอเชีย

เรื่องแรก คือโจ๊กล้อเลียนที่กำลังฮิตอยู่ในพม่า เรื่องที่มีอยู่ว่า นายพลอำนาจสูงสุดจาก SPDC (สภาปฏิวัติ) ไปเยี่ยมท่าเรือก็เห็นเรือจอดอยู่เต็มอ่าว ไม่มีลำใดออกทะเลเลย จึงถามว่าเกิดอะไรขึ้น ก็ได้คำตอบว่า เพราะอากาศไม่ดี

เมื่อนายพลได้ฟังก็โกรธ ตะคอกว่า แล้วทำไมไม่บอก จะได้สั่งให้อากาศมันดี

นัยยะของเรื่องนี้ก็คือ มีแต่อำนาจจนแยกไม่ออกว่าอะไรสั่งได้ อะไรสั่งไม่ได้ และโง่เง่า มีอำนาจบาตรใหญ่อย่างเดียวจนไม่รู้ว่าสั่งอากาศไม่ได้

คนเกาหลีใต้นั้นว่ากันว่ามีอารมณ์ขันและชอบเสียดสีคนมีชื่อเสียง ข้อเขียนแบบนี้ใช้ชื่อเล่น ฉายาหรืออักษรย่อให้รู้กันในหมู่คนอ่าน และปรากฏเต็มไปหมดในหนังสือพิมพ์ แม้แต่ในหน้าที่ทำ ผู้อ่านชื่นชอบมากเพราะความสะใจ

โจ๊กแบบนี้ในบ้านเรามาแน่นอน ถ้าเข้าท่าและแทงใจดำเล่าต่อกันไป เพราะมนุษย์ดูจะใช้โจ๊กประเภทนี้เป็นเครื่องมือระบายออกความรู้สึกส่วนตัวกันในทุกมุมโลก

น้ำจิ้มอาหารสมอง

- IH HAVE NEVER BEEN POOR, ONLY BROKE. BEING POOR IS A FRAME OF MIND BEING BROKE IS ONLY A TEMPORARY SITUATION

(MIKE TOODD)

ผมไม่เคยจน เพียงแต่ไม่มีเงินเท่านั้น การจนคือสภาพของจิตใจ (ที่ยอมแพ้อย่างถาวร) ส่วนการไม่มีเงินเป็นเพียงสถานการณ์ชั่วคราวเท่านั้น